

WWW
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ

Брой 5. У Сомбору 15. Марта 1869.

Год. XI.

Р а ч у н У НАРОДНОЙ ШКОЛИ. (методично упуство.)

II.

Сваки рачун има се на мишленю и на рассуђиваню оснивати и свестно разумно израђивати. У рассуђиваню управо лежи изображавајућа снага а не у голом механичном рачунању. С тога нека учитель никад недопусти, да му ученици оно рачунаю што схватити и разумети у станю нису, и нека се радуе кад они сами своим начином задатке решаваю. Много е од веће користи ако деца умею едан задатак на четир пет начина израдити, него кад сваки задатак по едном калупу израђую.

Управо само една врста ваљаног рачунања постои, а то е рачунањ с разборитошћу, увиђавношћу и свешћу. То су главне особине сваког ваљаног рачуна.

Онај рачун, у коме се неупотребљую бройке (цифре), него се рачуна само са броввима без сваког записивања и бележења, зове се рачун на памет или рачун из главе, а онај рачун, у коме се употребљую бройке (цифре), зове се писмени рачун, рачун с бройкама или рачун на табли.

Само е онај у станю писмени рачун свестно и смислено израђивати, кои се најпре вештбао са рачуном напаметним. С тога у народной школи има се ученѣ рачуна започети с рачуном на памет, а после успоред валя едан и други учити, но тако, да се сваки задатак најпре изради из главе па онда писмено. Само се велики и замршени задатци у најстариим разредама основних школа могу израђивати најпре писмено, но и у том случаю, ради осведоченя да у радњи нема погрешке, ваљало би поново на памет исти задатак израдити бе-

лежећи само веће суме да се не забораве. — Рачунањ, у коме ученици не пишу али у глави представљају себи цифре, па израђују најпре единице, па онда десетице и т. д. не заслужује име напаметна рачуна и смета уредном разсуђивању, те с' тога се никако препоручити неможе.

Код рачуна напамет свагда се најпре узима цели већи број, па се њему додају или од њега одузимају најпре стотине затим десетице па онда единице, или најпре центе, затим фунте па онда лотови и т. д. У сваки пут при израђивању задатка ваља понављати све што је дотле израђено, да се не заборави и непомете. Тако задатак: „Колико чине 10 центи 58 фунти и 7 лотова, и јошт к' томе 5 центи, 12 фунти и 2 лота шећера“ израђује се овако: „пет центи додавши на 10 центи 48 фунти и 7 лотова има ћемо: 15 центи 58 фунти и 7 лотова; к' овоме кад се дода 12 фунти битће 15 центи 70 фунти и 7 лотова; и кад јошт она 2 лота придодам изићи ће свега: 15 центи 70 фунти и 9 лотова. — Задатак: „коњи некога газде поведу сваке неделѣ 6 центи 74 фунте овса, колико ће повести за 8 неделја“ израђује се ево овако: 6 центи 8 пута чине 48 центи; 70 фунти 8 пута износе 560 фунти, или 5 центи и 60 фунти, а то би било: 53 центе и 60 фунти; сад јошт имамо 4 фунте на неделю, то износи за 8 неделја 32 фунте; које додам на оних 60 фунти па онда излази да ће коњи ти за 8 неделја потрошити: 53 центе и 92 фунте овса.

Највише се има учитељ око тога старати да му ученици почела (основке, елементе) рачуна добро науче, па затим у даљој радњи да поступају свуда помњиво са увиђаивошћу и са осведоченјем о ваљаности свога рада. С' тога нека се он најдуже времена бави у бројном простору од 1—10. Ту нека сви ученици науче добро у напред и натраг брояти; на едан добрајти најпре све по два, па онда по три, по четири и т. д. на два добрајти по два па онда по три, на три добрајти по два, по три, по четири и т. д. но не даљ од 10. Затим нека се вештабају у истом бројном простору са одузимањем најпре све по еднога, па онда по 2, 3 и т. д. броя. После овога долази растварањ броева н. пр. Ти добиеш пет ябука колико би ти још требало да имаш осам? (још 3); или Милан добије 9 ораха а Стојан 5 ораха, са колико има Милан више (са 4), а са колико Стојан мањ него Милан (са 4). — Потом долази множењ и делењ првоначелних броева кроз

2, 3, 4, 5, али тако да производ неизноси више од 10. Утврдивши се тако у сваковрстном разрачунаванию са првих десет броева упознаю се деца на овом степену јошт са половином и четвртинама.

Ово што досада наведосмо есть темель рачуна. Ко е у овом броевном простору сваки задатак рачунски својом собственом снагом израдити кадар, тај тек нека прелази на други степен, кои у себи садржи броевни простор од 10—20.

Ту нека се по истом реду и начину учи броеви у напред најпре до еданајст, па онда до дванајст, тринајст и т. д. и од сваког новопознатог броя натражке до броя едан. У простору до сваког новоупознатог броя нека се сваке лекције учи сабиранѣ, одузимањ, растварањ, множењ и деленѣ и нека се у обзир узимаю кадкад половине и четвртине. — Уз овако рађени напаметни рачун има се научити написивањ броева од 1 до 10 и од 10 до 20, а такође и писмено сабиранѣ и одузимањ у том броевном простору.

Ко до 20 разумљиво научи рачунати, томе ће сваки остали рачун од по муке ићи, а без овога темеля узалудно е хвастанѣ са разноврстним и великим задатцима, с којима се глекои учитељи неупутно размеђу.

После овога нужно е јошт да се са сваким броем од 20 до 100 на посе ученици упознаю, и да сваки дан по едан нов брой упознавши покушаваю га сравњивати са досада наученим броевима држећи се десетичног редостава као стожера, око ког се сво наше рачунањ врзе, и радећи код сваког броя сабиранѣ, одузимањ, множењ и деленѣ, и то свагда најпре напамет па онда и писмено. Найвећа пажљивост има се обраћати у овом простору на сваковрстну и многостручну радню са броевима: 24, 25, 27, 30, 32, 36, 40, 42, 45, 48, 49, 50, 54, 56, 60, 63, 64, 70, 72, 75, 80, 81, 84, 90, 96 и 100. Нарочито се са сваким од ових броева осим сабираня и одузимања има брижљиво учити множењ и деленѣ, дочим е код осталих броева доста да се само она прва два посла строго израђую. — У колико се на овом степену не би могли за наочигледно посматранѣ употребљавати новци, прутити и остале етвари, у толико више као спомоћно средство употребљавати валя рачунаљку (види Школ. Лист. год. 1865) и рачунске штице (види Школ. Лист год. 1866).

Као што е речено да се при рачунању несмею учити никаква правила на изуст, тако се исто примѣтити има да е

шкодљиво и шлендриянско оно рачунањ, у коме се таблице брояња, сабирања, одузимања и т. д. на глас уеданпут сјачу и певају; напротив разуман метод прописује, да се таблица множења уз дотичне броеве еднако и постепено (део по део) точно и свестно при помоћи рачунаљке научити има. Тако н. пр. на броју 24 има се у прилагођеним вешто смишљеним и сгодним удешеним примерима научити део таблице од 2×2 до 2×12 ; од 1×3 до 8×3 ; од 1×4 до 6×4 ; од 1×6 до 4×6 ; од 1×8 до 3×8 ; и од $1 + 12$ до 2×12 . — Чим ученици не би у стану били задати пример достаточном и безпогрешно израдити, има се у помоћ узети рачунаљка, и на пример за остварење да је $4 \times 6 = 24$ овако ваља ту справу употребити: Показавши у горњем реду шест зрна едно до другог запитати ваља, колико пута виде у тој гомилици шест (1 пут), колико је дакле еданпут шест (6); затим узети из истог реда остала 4 зрна и из другог под овима стојећа два зрна направи учитељ другу гомилу, па пита децу колико зрна има у тој другој гомилици (6), а колико у обадве пред њима стојеће гомиле (12), колико је дакле 2×6 (12). Докле се ово показује сви осталих 88 зрна имају се покрити застором. Потом учитељ изнесе из другог реда још шест зрна и направи од њих трећу гомилу, па понуди ученике да ову са пређашњим две спореду, и наведе их да се увере о том да 3×6 чини 18. Кад се о томе ученици увере, онда се из истог другог реда изнесу и заоставша последња два зрна и под њи се ставе из трећег реда још четири, како ће изићи и четврта гомилица од шест зрна. Осталих шест зрна из трећег као и сви други редови наиме четврти и пети до десетог покрију се опет застором, и тада се по ново дају питања: колико износи 1×6 ; 2×6 ; 3×6 и 4×6 . У броју 24 колико има десетица, и колико единица. — Кад би се 24 форинте поделиле на четири посленика, колико би сваки добио? и т. д. Тим начином утврди се знање множења код сваког поединог од горенаведених бровва, а у едно се и делење наочигледно научи, па лакше и темелније схвати, него учењем целе таблице уеданпут у хору певајући ил лекцију по лекцију на изузет бубајући.

(свршићесе).

ЧЛАНАК XXXVIII. ЗАКОНА

од 1868 године.

У ДЪЛУ ЈВНОГ ОБУЧАВАЊА У НАРОДНИМ ШКОЛАМА.

(наставак.)

ГЛАВА VII.

У ч и т е љ и ш т а.

а) приправнички заводи за учитељѣ.

§. 81. Држава у различитим предѣлима земљѣ подићи ће 20 приправничких завода за учитељѣ.

§. 82. Учительско-приправнички завод има у свези стаяти са школом за вештбанѣ, у којој ће се питомци практично ображавати.

§. 83. Учевном заводу придодати се има врт најманѣ од 2 ютра земљѣ, да се ту питомци земљедѣлству вртарству и виноградарству практично уче.

§. 84. Учительско особљѣ састоји се из едног управљаюћег, два редовна и едног помоћног наставника, и из едног учитеља, који ће дѣлати у школи за вештбанѣ.

§. 85. Плата є редовних наставника 1000 форинти и 100 форинти станарине. Осим тога управљаюћи наставник за своју управитељску радњу прима 200 фр. почастне награде. Плата помоћног наставника є 450 фр. стан у школском зданију с огрѣвом и слободна храна при заједничком столу. Учитель школе за углед има осим стана 700 фр. плате.

§. 86. У учительиште примаю се они здравог тѣлесног састава питомци, који су 15. годину већ навршили и који у матерњем ѣзику, рачуну, земљопису и повѣстници барем онолико знања имаю, колико се ти предмети у четири прва разреда гимназије ил реалке предаю. Питомац, који у завод ступити жели, дужан є или о овоме јавну школску свѣдочбу показати или се пријемном испиту подвргнути.

§. 87. Учевни течай у учительишту трає три године.

§. 88. Обвезни учевни предмети єсу: а) наука вѣре и благонравности, б) наука о васпитавању, в) наука о обучавању и начин обучавања, г) земљопис и д) повѣстница (общта и отачаствена); е) матерњи ѣзик, ж) мађарски ѣзик, з) нѣмачки ѣзик, и) природне науке и њихово прилагођенѣ на земљодѣлство и обртност; и) наука о привреди са вештбанѣм у земљодѣлству и вртарству; к) наука о земаљском уставу;

л) математика и геометрија; м) пѣванѣ и свирка (особито гусле и гласовир); н) краснопис и рисанѣ; о) ученѣ гимнастике, п) вештбанѣ у обучаваню у народной школи.

§. 89. У учевном плану, ког ће министар јавног обучаня повремено издавати, опредѣлиће се, кои се учевни предмети у сваком поедином разреду и у коме обиму предавати имаю.

§. 90. Почем су ова учителишта државни заводи без вѣроисповѣдне разлике, то вѣрозаконско обучаванѣ питомаца припада дотичним вѣроисповѣстима. Тим особеним учительима науке вѣре и благодѣности држава ће почастну награду плаћати.

§. 91. Зданија учителишта нека у себи садрже мѣстности, кое су нуждне за обучаванѣ и прирањиванѣ питомаца.

§. 92. У сваком учителишту завестће се заедничко издржаванѣ (обшта трапеза, алумнат) у коме ће сваки питомац по умѣрену плату подпуну храну добити моћи. Плату за заедничко издржаванѣ сваке године опредѣлитће учителиштни управляјући савѣт. При заедничком издржаваню нужна дрва и послугу завод плаћа. У осталом учествованѣ у заедничком издржаваню ученику се на вољу оставља.

§. 93. У сваком учителишту умѣсто више сиромашних и прилѣжних доброг владаня ученика завод плаћа за заедничко издржаванѣ потребну цѣну. Између сиромашних, прилѣжних и добронравних питомаца више њи могу и стипендию уживати.

§. 94. Благодѣјаня у прирањиваню и стипендијама дѣли управляјући савѣт, на основу њѣму поднешених свѣдочба и препоруке наставничког особља. Ова благодѣјаня уз еднако добро владанѣ и прилѣжанѣ имаю се дѣци сиромашних учитеља давати, па и на дѣцу учитеља вѣрозаконских школа распрострају се.

§. 95. У зданию завода управитељ држи ред и пази на чистоту.

§. 96. Свако учителиште има се снабдѣти са књижицом састављеном се што є више могуће из стручних књига, којом се и ученици могу слободно користити. На умноженѣ књижице сваке се године извѣстна свота обраћа.

§. 97. У дисциплинарним дѣлима и у личним одношаима ученика на првом степену суди наставничка столица, која се из наставничког особља састои.

§. 98. Над наставничком столицом стои управляјући савѣт. Овај под предсѣдништвом дотичног училишног надзор-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

ника састои се из управљаоћег наставника и из пет чланова, које министар наименује.

§. 99. Управљајући савѣт по упутствима министра просвѣте руководи материјална и морална дѣла учительишта; пази на дѣланѣ наставничког особља, и пресуђује у дѣлима наставничке столице, која се на њѣга апелирају.

При свем том могу се странке у важним дѣлима и против пресуда управљаоћег савѣта на министарство јавног обучавања с молбом обраћати.

§. 100. Чланови управљаоћег савѣта, окром предсѣдника и управљаоћег наставника, приликом своих састанака добијаће из благајнице завода накнаду за можебити учинѣни путни трошак и дневнице.

§. 101. Сваке године једанпут у присуству надзорника учевног округа и чланова управљаоћег савѣта држе се јавни испити.

§. 102. По свршетку учевног течаја на годину, ал најдаљ на две године, — које врѣме може ученик с практичним обучавањем проводити, — дужан је сваки питомец из свију учительскоприправничких предмета, писмених израђивања, и особито из вештине у обучавању испит положити, и само после успѣшног испуњења овог услова може он добити писмено (диплому) учительско.

§. 103. Који хоће да су способни за учительска мѣста у висшим народним и у грађанским школама, осим и спита у §. 102. опредѣљеног, имају положити још, пред влашћу од правителства на то одређеном, строги испит из учевних предмета висше народне и грађанске школе и из начина, којим се ови предмети предају.

§. 104. Који се на испитима у §. 102. и 103. опредѣљеним у двапут одбаце, више се на испит непуштају.

§. 105. Приватна учительишта само оне особе могу подизати, које основну или висшу народну школу држе, у којима приправљајућесе особе могу и практично образовањ добити. Но питомци оваких приватних учительишта дужни су на којем јавном учительско приправничком заводу положити оне теоретичне и практичне испите, којима су питомци јавних учительишта по закону овом подвргнути.

б) приправнички заводи за учительице.

§. 106. Држава ће у разним крајевима земљ завести при

правничке заводе за учитељице, у којима ће се нарочито из-
ображавати учитељке за дѣвочке разреде висших народних и
грађанских школа.

§. 107. У приправничким заводима за учитељице под
надзором једне учитељке, која у заводу станује, све питомице
у заводу станују и заједно се хране.

Управљајући савѣт само изузетно може дозволити стано-
ванѣ изван завода.

§. 108. Примају се дѣвојке које су 14. годину навршиле
и висши учевни теचाј народне школе сасвим свршиле.

Свака питомица обвезана је из учевних предмета висше
народне школе строги пријемни испит положити.

§. 109. Учевни теचाј траје три године.

§. 110. У приправничким заводима за учитељице ос
мушких наставника имају се поставити за женске науке на
броју довољне и способне учитељице.

§. 111. Обвезни предмети у приправничким заводима за
учитељице су: а) наука вјере и благодјелности; б) красно-
пис и писање; в) матерњи језик и наука о правопису; г) ма-
ђарски језик; д) нјемачки језик; е) земљопис и повјестница; ж)
наука о васпитавању; з) рачуница; и) природословљѣ и при-
родопис (са особитим обзиром на вртарство и на женске по-
слове као на куванѣ и т. д.); ј) пјеванѣ; к) правила за до-
бру домаћину и за домоводство; л) женски послови; м) вешт-
банѣ у обучавању у дѣвочким разредима школе за вештбанѣ.

§. 112. Број питомица, што се у сваки поједини завод
примити могу, правителство ће одредити.

§. 113. Школарине нема. Оне питомице које у заводу
станују, стан и пранѣ добијају бесплатно а храну по умјерену
цјѣну.

За више сиромашних и отличног прилјажаня дѣвојка завод
плаћа цјѣну заједничког објѣда. Број ових на предлог управ-
љајућег савѣта министар јавног обучавања одредљује.

§. 114. Осим годишњих испита питомице, које сав учевни
теचाј сврше, обвезане су из свију својих учевних предмета
строги испит положити, и само тако могу писмено (диплому)
добити.

Која на том испиту двапут одбачена буде, више се на
испит неће пустити.

§. 115. Над питомицама у дисциплинарним дјелима на пр-

вом степену суди управљајући наставник и редовне учитељице; а на другом степену управљајући савѣт.

У осталом приправнички завод за учитељице стои под оном истом влашћу под којом и приправнички завод за учитељ.

УКЛАЊАЈМО СОКАЧКЕ НЕЗГОДЕ.

II.

Ми рекосмо да се моралност огледа највише у религији и животу човека.

Школа ће нам изнети дакле све пред очи, што се у религијозном погледу на живот, на срећу и благо наше клони. Омилиће деци својом занимљивом поуком честита и ваљана дела, да им подражавају. Сводиће на живот наш посљедице неваљаних дела.

Остаје нам дакле вањски живот света, остаје нам големо позориште свакидањих збића, која могу бити најгорчији пример за живот нејаког детета.

Нема ваљда тако безбожне и бесвестне ни једне родитељске куће, која ће хотимице дете на зло навађати. Али ако има, то је онда у том случају, веома тежак задатак да школа буде тај извршни лечник, који ће подранити добро, а отклонити зло.

Но ван куће, на путу и на сокаку уче се деца многим лукавству и неваљалству.

Од куће до школе има дете пет путова, а од школе до куће неизбројне.

Родитељи се често туже, да им деца недолазе до подне кући а по подне све до мрака, а ми опет знамо да их из школе у 10—11, а по подне у 4 сата пуштамо, и заман беху толике и толике забране, да по сокаци није слободно зајавати, да из школе треба управо кући, а од куће у школу доћи.

Но ту није могло никаквих успешних посљедица бити, јер ако би питао баш ону децу, која случајно нису право кући отишла, потстрекавао би их на лаж, чиме би целој ствари горе шкодило.

Те незгоде ваља дакле отклонити.

Почем деца понајвише морају а и хотимично кроз пијаци

пролазе, а ту су, пиљарице, посластичари, лубеничари, играчке, крањери, крчмари, ракицијнице и све такови предмети у које љубопитно дете завиркива.

Шта ће дакле у ракицијници и крчми видити?

Гнусне, пијане људе, опаке псоваче, кавгаџије и бадаваџије. Певапке бесрамне што се ту увек хоре, радо ће и брзо дете научити.

Шта ли ће дете код посластичара видити?

Све њему жељне и примамљиве ствари, које ће га жудњом терати да за њих крајцару даде, — а од куд му увек крајцара? Таке су врсте и крањерски дућани. — Крај сиграчака вечно би пак остао. — Код пиљарица најгоре чује. Ту је, псовка и инат, грдња и свађа. Сад још који откотрљан кестен или она међ врећама јабука, примами гате узме. И гле, како му се пут крађи отвара, јер најзад код лубеничара извади из кола лубеницу, те ју догле гледа и проба, док измеђ света неумакне.

Колико сам их пута ја видио, де поред трешања догле стоје, док се жена куд неокрене, па онда зграбе у трку и одбегну.

Ја држим да такав случај, који код детета увек запамтљив остаје, мора га болно гризти кад одрасте, или га напослетку сасвим обезчувити.

Па нашто дакле деци давати прилику да то чине?

А прилика им се највећа даје, кад из школе изађу, јер онда им је повољи остати, почем имају изговора: све смо до сад били у школи.

Помоћи томе није тешко, дакле сваки учитељ себи у свету дужност да упише, отклонити таква зла кад се могу.

Де је први разред одељен, ту у почетку школске године, док учитељ децу и деца свој пут непознаду, па напослетку док и сама деца станове један другог недознаду; а у старијим класама, одма у почетку школска течаја ваља уводити ред и одржати га.

Добру навик уводити, не само да је добра и ваљана ствар него је и свети позив како школски, тако и родитељски. Навикавајућ децу на уредност; отклонићемо много нехотично зло и нехотичну несрећу. Што сам дакле горе за станове деције рекао, то ће толико значити, да је учитељу нужно знати, у ком предграђу или бар на којој страни места обитавају која деца.

Сву ту децу н. п. са јужне стране или западне, отпусти ће учитељ из школе мирно и уредно двојицу по двојицу са једним ученичким вођем, који ће њин наредник тога дана бити, и који ће после подне ил' сутра извешће о своме оделењу дати. Званије прелази сваки дан на другог, и то само на оног ученика који се добро влада и на кога се учитељ поуздати може. Преступак сваки ваља озбиљно као прекршај дисциплине узети, и достојан укор или казни дати.

Деци се тај ред јако мили, а учитељ ће брзо увидити, да му је много олакшано, јер неће имати повода расправљати распре, које се обично после школска сата, на улици здесе. Крај тога неће наука учтивости прама старијима и светим местима незаборављена остати, јер вођ као и сваки, знаће своју дужност која му пристоји, и баш ће некако морално нагоњен бити, да ју путем незаборавља. Узгред неће прозори полупани, куће издрте и ошаране бити. Неће се дивља ларма и граја кроз главне и друге улице слушати, маће ће капута изкаљани и чизама подрти бити. А то ће све родитељима јако мило бити.*)

Што се пак тог реда из цркве кући тиче, на многи места давно је заведено да деца из цркве у школу иду, па их је отуд лако кући распустити, али ди је школа далеко од цркве, ту је за сад незгодно, ту мислим да би тај ред у нешто могао се махнути, док онај из школе неби се сасвим у обичајо и у крв прелијо. А што се једном прими и омили, наравно да је онда на отом темељу све друго ласно распростирати.

То би држим бијо један начин како би многу сокачку незгуду отклонити могли.

Ника Грујић.

ИЗЈАСНЕЊЕ СВЕТИХ ТАЈНА.

І. КРШТЕЊ.

(н а с т а в л њ н о.)

Приправљање за крштење. Приправа за крштење састоји се у свећењу воде и јелеја. Пре него што ће свештеник то свећење предузети запали он свећу, којом хоће да изобрази просвјету духовну и долазак оглашеног к истиниој свје-

*) Уредник овога Листа имао е прилику пре 18 година у Слезкој овај обичај видити и уверити се о цѣлјисходности нѣговой, па с тога и од свое стране Г. Г. учитељима најболѣ га препоручити може. (Ур.)

тлости еванђелској; затим возглашава: Благословено царство и велику ектенију, којој додаје молитву о самом себи; а потом приступа к самом освећењу воде.

Свећење воде свршава се следећим начином:

1. исповједа свештеник величество Бога и Господа у молитви: **ВѢИИ СѢИ ГДѢИ, И ЧѢДНА ДѢКЛА ТВОА, И НИ СѢДИНО ЖЕ СЛОВО ДОВОЛНО КѢДѢТѢ КѢ ПѢКНІЮ ЧѢДѢИѢ ТВОИХѢ,** коју молитву он допуњава са исповједањем свемогућства и премудрости, која се указала у видимим и невидимим створењима, исповједањем великог милосрдија, кога се удостоисмо са долазком јединородног Сина Божијега.

2. Господа, који је нас толиких благодјејанија удостојио и који е јорданске воде осветио, призива и сада ради освећења трипут са рјечма: **ТѢИ ѢКѢ ЧѢКОЛѢКѢ ЦАРЮ, ПРѢИДИ ИНѢИѢКѢ НАИТѢИѢМѢ СѢГѢѢ ТВОЕѢѢ ДѢХѢ,** и ѡ свѢти бодѢ сѢю, потом умакајући прсте у воду, прави трипут знак крста, а уједно дуне на воду, и моли: **ДА СОКРѢШѢТѢ СѢ ПОДѢѢ ЗНАМЕНІѢМѢ ОБѢРАЗА КРѢСТА ТВОЕѢѢ ВѢА СОПРОТИВѢНѢИѢ СІЛѢ,** како би се све лукаво удаљило, а вода за очишћење и крштење сходна била. Као што је у време потопа гранчица од маслине, коју је голубица у ковчег Нојев донела, служила за знак помирења између неба и земље или Бога и човјека, и за знак велике милости, које се удостојавају угодници божији, тако и код крштења јелеј, плод од маслине, има исто значење за онога, који са крштењем хоће да се удостоји очишћења од грехова и велике милости небесне. Јелеј освећуе свештеник посредством молитве. После освећења лјева трипут јелеј у воду, чинећи знак крста, а уједно појући **АЛІИѢ СІѢ** у славу Христа Спаса, који је својом крстном смрћу удостоио човека велике благодати божије. Тим освећеним јелејем помазује свештеник оглашеном разне части тјела — за знак предходног утврђења к предстојећем трудном а често и са мукама скопчаном христијанском животу. Будући је намјера христијанског живота сајединење са Спасом Христом и постигнуће те намјере највећа радост, то и јелеј којим се он за тај живот крјени зовесе: **ЈЕЛЕЈ РАДОВАНИЈА,** које се види из ријечи свештенички кад помазује: **ПОМАЗѢТѢ СѢ РАВѢѢ КОЖИИ ЕЛЕИѢМѢ РАДОВАНИѢ, ВО ИМА ОТЦѢ, И СѢИНА, И СѢГѢО ДѢХѢ . . .**

Свршавање крштења. После помазивања јелејем крштење се свршава трикратним поливањем или умакањем оглашеног у воду, при чему свештеник (или, ако је нужда, дру-

го, које лице) произноси форму: Крѣщаетсѧ рѣзѧ (раба) кожій во има Отца ѧминь, ѧ Сына ѧминь, и стаго Дѡуха аминь. Нынѣ ѧ присно и въ вѣки вѣкѡвъ, ѧминь. Тако да и сам воспријемник, који прима на себе дужност новокрштеног поучавати и у науци Христовој и вјери утврђивати, уједно говори ѧминь

Значење трикратног поливања, или умакања.

При крштењу полива се, или умаче у воду крштени трипут за знак, да се крсти у име свете Троице, а друго за знак тридневног пребивања Исус-Христова у гробу, чим је он спасење рода човечијег довршио. Ту нам вода знаменује гроб у који погребавамо безакоња и грјехе, како би могли после крштења, као духовног препорођаја, наступити и проводити достојан христјанина живот, по оним рјечима апостолским: да ѧкоже воста Христосъ ѡ мртвыхъ славою Отчю, такъ ѧ мы во обновленіи жизни ходити начнемъ (Римљ. глава 6. ст. 4)

Бјела одјећа. Када је крштење свршено, облачи се крштени у бјелу одјећу (платно). Та одјећа изображава безгрешно стање, или чистоћу духовну, коју је крштени кроз крштење задобио. За време облачења те одјеће говори свештеник: ѡблачатсѧ рѣзѧ кожій въ ризѧ правды: во има Отца, ѧ Сына и стаго Дѡуха . . .

Посље облачења бјеле одјеће приправља се свештеник са молитвом да сврши тајну миропомазања. У молитви тој између осталог вели: ѡмъ владыко всецарю благоутробне, даруй томѡ (крштеном) и печатъ дара стѡго и всецелнаго и поклоняемаго твоего Дѡуха. Сохрани егѡ въ твоемъ освященіи, утверди въ православној вѣрѣ ѧзѡви ѡ лѡкаваго и всехъ начинаніи егѡ да Сынъ ѧ наследникъ едетъ некинаго твоего царствіа.

II. МИРОПОМАЗАЊЕ.

По молитви тој, којом се свештеник за тајну миропомазања приправља рећи можемо: миропомазање јест тајна при којој уз помазивање неких извјестних части тјела са св. миром — излијевају се на крштеног дарови Духа светог ради утврђења у православној вјери и освећења духовног, како би, одупирајући се навадама ђаволским, достојно се бити син и насљедник небесног царства.

Установљење. Тајну миропомазања установио је сам Бог отац шиљањем Св. Духа да сврши Божаствено помазање

над воздубљеним својим Сином Богочовјеком Исусом Христом, који је у Јордану крштен од св. Јоана предтече.

Рукополагање. Силазак св. Духа на Исуса Христа сматраху апостоли са првенствујућом црквом за велику тајну помазања с више, па с тога и они ту тајну над посљедоватељима Христовим свршаваху, полагајући им на главу руке и просећи у молитвама Бога, да би излио свете дарове на крштенога.

Помазивање. Начин свршавања те свете тајне рукополагањем, замјењен је, после у цркви са помазивањем с в. м и р о м. Узрок томе замјењивању тај је што су епископи, као насљедници апостолских дужности задржали себи право свршавања те св. тајне, па када се хришћанство тако разшири, да они немогоше свуда доспјевати, то је установљено, да неби крштени услучају изненадне скоре смрти лишио се милости са том тајном скопчане, да тајну може одма после крштења свршити и крштавајући свештеник посредством миропомазања уз услов, да св. миро (материју тајне), које је из многоразличних мирисавих частица сложено за знак многоразличних дарова Духа светог има бити од епископа освећено.*)

Свршавање миропомазања. Тајну миропомазања свршава свештеник, помазујући св. миром крштеном чело, очи, уши, ноздрве, прса, руке, ноге — произносећи уједно форму: **печатъ дара Дѣха свѣтаго, аминь.**

Помазивање са св. миром представља нам помазивање самог Духа светог, или освећење човјечији мисли, жеља, чувства и дјела, како би хришћанин (помазаник) лакше могао испуњавати дужности хришћанске и супрот стати сваком искушавању ђаволском.

Обилажење у круг. После свршеног миропомазања обилази крштени за свештеником трипут стол у округ, на ком горућа свећа стоји. Круг по свом облику, немајући краја ни конца, знак је вјечности, за то и крштени, обилазећи стол трипут у округ даје о себи знати, да ће он до смрти са горућом у срцу љубави служити богу и у њега вјеровати, еда би се вјечног живота удостојио и са Христом саје-

*) Воду, вино уље и друге мирисаве ствари, из коих је миро састављено вари архијереј са пресвитерима у понеђелак, уторак и среду страстне седмице. После варења разлијева се у дванајст судова. А у четвртак велики на литургији после освећења св. дарова, освећуе архијереј и м и р о.

За време тог облажења поје свештеник: *Слицы во Хрїста крїстїстїса во Хрїста ѡблїкостїса алїлїа а затїм чита апостол (Римљ. зач. 91.) и еванђелије (Мат. зач. 116.)* којим се крштени увјерава, да све што код крштења обећава и чини по вољи и заповједи божијој бива.

Острижење власи. У стара незнабожачка времена, када небијаше христијанске једнакости и братинетва, могадоше робови за знак своје робске послушности и свога робства власи сећи. Хришћанин истина незна за робовање, — и у сваком човјеку види брата свога; ал с тим радије признаје величество Творца свога и своју зависност од Бога, па за знак те зависности и свог свагдашњег повиновења на служење светој Троици даје си он унакрет власи стрићи: *постригартса рѣкз еожїй во їма Отца ѝ Сына, ѝ ст҃гѡ ДСХа, нкїнѣ ѝ прїенѡ ѝ вѣ вѣккї вѣкѡвѣз* — аминь, које се власи потом као дана залога у храму чувају. —

Допис.

У. — ИЗ ТУРИЈЕ. У броју 7. пр. год овога Листа јавно је показано, шта смо у вечерњим нашим школама радили, ал смо уједно и обећали да ћемо рад наш ако Бог да чим Октобар настане продужити. Да би се обећања наше оправдало, то јављамо сада, да смо рад наш завста и продужили, и радујемо се што смо се о добром успеху уверили, особито у девојачкој школи, јер ту су саме почетнице, које школе никад ни видиле нису, пак сад на основу лањског рада знају молитве, приповедају библ. приповедке, и житија светих угодника Божїих, а осим тога рачунају с бројевима до 50 на памет и писмено; буквар читају и пишу одабрана изреченија и пословице по казивању. Такође мушка и женска деца добро школу полазе, почем имамо у муш. школ. 152 ученика у жен. 96 ученица, а надамо се да ћемо и и више имати, док нам се школска зданија у ред доведу, која су прошле године врло лепо и удесно наиздана.

Школске вѣсти.

ДѢЧИ ИСПИТИ У СОМБОРУ. Завршивши прво полгодиште држасмо у свима ововарошким школама испите на свршетку мјесеца Фебруара. С' радошћу јављамо, да су се ученици како у варошким тако и у предградским школама из свию предмета врло добро показали, а то се ревностном и неусипном труду госпoде учитеља и односно госпoђе учитељице приписати има. Најболѣ су се показали ученици у четвртом трећем и првом разреду средоточне главне школе, у обадва разреда дѣвољчке и у обадве предградске школе. Особито приимѣтити имамо да су у предградским школама, — које су есенас

www.припут отворене, — скоро сви родители и сродници дѣчи на испитима присуствовали и тим засвѣдочили да им напредак дѣчи на срду лежи.

Сви ови испити држани су под предсѣдаванѣм мѣстног школа овдашних управителя (уредника овога листа), а на више njih присуствовао е пречастни господин протопресвитер Бранковић и градоначелник варошки госп. Антоние Коњовић.

Ми се хвала Богу слободно похвалити смѣмо, да су нам школе наше за ових последних десет година лѣпо напредовале, и да данас гореозначени разреди, у којима питомци садашнѣм препарандиѣ учительско звање одправљаю, за узор служити могу свим србским школама а уедно успоредити се могу у сваком погледу са основним школама ма ког изображеног народа у Европи. На томе пак имамо највећма захвалити Господину Дру Ђорђу Натошевићу, који е нашу одпре запуштену школу закратко време школом за углед учинио тим, што е нѣој духу времена и потребама народа нашег сходно устройство дао и у свезу е ставио са овомѣстним србским учительско приправничким заводом.

УЧИТЕЛЬСКА ШКОЛА У СРБИИ. Из поузданог извора јављемо читатељима нашим, да ће се у Србији идуће весни отворити учительска школа. Господин министар просвѣте и црквених дѣла већ е проект за ту школу спремио, који пошто се озбиљно разгледа предаће се законотатној власти на одобренѣ и потврђенѣ и тада ће одма ова за Србију најнужднија школа у живот ступити. Ми се овоме гласу од срца радуемо, ер држимо, да ће ова школа у духу наше свете цркве и миле народности а по начелима дидактике спрематн ваљане учителѣ за Србију Босну и Стару Србију, а сви знамо да су нам у тим краевима, уз побожне добродѣтельне и учене свештенике, честити и ваљано спремљени учители од највеће потребе.

УПРАЗНѢНО УЧИТЕЛЬСКО МѢСТО. У србској общинској школи у Двору (Подови) у другој банској пуковни. Плата е 250 ф. стаи, едан ланац врта, и 12 хвати бук. дрва. Ко ово мѣсто добити жели има се најдалѣ до нашега Ускрса писмено или устмено парохиялном званю у Подови (Podove per Kostajnica (in Kroatien) пријавити. Уз остала својства ваљаног учителя од проситеља се иште да е подпуно вешт осмогласном пѣнию, како би и сам у храму Божијем пояти и одраслију младеж црквеном пѣнию учити могао.

БУКВАР. За основне школе у Србији ваља да се напише буквар с малом читанчицом. Дело то треба да одговара садашнѣм развитку педагогичке науке, и да испуни све угодбе, у којима се нахои основна школа србска. Награда е од 30—50 дуката цес. Процену ће изрећи комисија а рок е до конца Мая 1869. Рукопис ваља упутити министру просвете и црквених дела по обичајном начину и с каквим надписом. Ngo. 499. Из канцеларије министарства просвете и црквених дела, 4. Фебруара 1869. год. У Београду.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрије Вагнера.